

อัตลักษณ์ของสังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทย
ในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแก้ว¹
Multicultural Identity of Rural Thai Society
in Wan Kaew Youth Literature Award

วัชรนันท์ ชูทัพ²

Watsaranan Chuthap

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์คติชนวิทยาในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแก้วที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชนบทไทยในภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง 2) วิเคราะห์สังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแก้ว โดยศึกษาจากวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลจากเวทีการประกวดรางวัลแวนแก้ว จำนวน 11 เรื่อง

ผลการวิจัยพบว่า คติชนวิทยาที่แสดงอัตลักษณ์ของภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง นั้น ประกอบด้วย การตั้งถิ่นฐาน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ปุชนิยบุคคลประจำถิ่น สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน ความเชื่อพื้นบ้าน ประเพณีพื้นบ้าน การแสดงพื้นบ้าน อาหารพื้นบ้าน เครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน สมุนไพรพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้าน ตำนานพื้นบ้าน ลำนำ การทำคลอด การละเล่นของเด็ก การสาวไหม และการปั่นฝ้าย

¹บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “อัตลักษณ์ของสังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแก้ว” ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ประจำปีงบประมาณ 2561

²อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ติดต่อได้ที่ : watsaranan@hotmail.com

² Lecturer, Thai Program, Faculty of Education, Suratthani Rajabhat University, e-mail: watsaranan@hotmail.com

ด้านสังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว นักเขียนได้นำเสนอประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1) นักเขียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นำเสนอภาพวัฒนธรรมของ “สวย” ผ่านหมู่บ้านผ้าปลั่ง ที่โดนเหยียดหยามทางวัฒนธรรม 2) นักเขียนภาคเหนือ นำเสนอภาพชนกลุ่มน้อยเผ่าปาเกอญอที่สังคมรอบนอกมองเขาเป็นเพียงแค่ “ผู้ใช้แรงงานราคาถูก” 3) นักเขียนภาคใต้ นำเสนอภาพความแปลกแยกของคนชนบทในสังคมเมือง และ 4) นักเขียนภาคกลาง นำเสนอภาพวัฒนธรรมของคนจีนบนแผ่นดินไทย ที่ทั้งสองวัฒนธรรมสามารถผสมผสานเข้ากันอย่างลงตัว จะเห็นว่าภาพที่นำเสนอผ่านวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วนั้นสะท้อนชีวิตของชาวบ้านได้อย่างเข้มข้น

คำสำคัญ : อัตลักษณ์ สังคมพหุวัฒนธรรม ชนบทไทย วรรณกรรมเยาวชน วรรณกรรมแว่นแก้ว

Abstract

The objectives of the research were to 1) analyze folkloristics in the Wan Kaew Youth Literature Award that reflect the identity of Thai rural people in the north, south, northeast and central regions and 2) analyze multicultural society in rural Thailand in the Wan Kaew Youth Literature Award. By studying the literature that has been awarded the Wan Kaew Youth Literature Award, which includes 11 stories.

The finding of the analysis found that folkloristics reflects the identity of Thai rural people in the north, south, northeast and central regions had been conducted from settlement, local history, local venerable people, local architecture, folk beliefs, folk tradition, folk performance, local dishes, local equipment, local herbs, folk tales, folk legends, dramatization, giving birth, children's skits, silk worming, and spinning cotton.

In the multicultural society in rural Thailand, the Wan Kaew Youth Literature Award presented the following issues: 1) Northeastern writers present cultural images of "tributes" through Pub Lang village, which have been abused by culture; 2) The northern writers present a picture of the Pga

อัตลักษณ์ของสังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทย
ในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแก้ว

K'nyau minority, which the outer society sees as "low-priced laborers."
3) The southern writers highlight the differences between rural and urban people. 4) The central region writers present an image of Chinese culture in Thailand by suggesting that both cultures can blend together seamlessly. Thus, it shows that the images presented through the Wan Kaew Youth Literature Award are reflections of the lives of the villagers.

Keywords: Identity, Multicultural Society, Thai Rural, Youth Literature, Wan Kaew Award

บทนำ

อัตลักษณ์ของสังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแก้ว เป็นงานวิจัยที่ผู้เขียนต่อยอดความคิดจากประสบการณ์การทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภูมิปัญญาในวรรณกรรมเยาวชนของนักเขียนภาคใต้” ผสมผสานเข้ากับประสบการณ์การสอนในรายวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรม และวรรณกรรม อาทิ รายวิชา “ภาษากับวัฒนธรรม” และ “วรรณกรรมปัจจุบัน” ซึ่งประสบการณ์ดังกล่าวนอกจากเป็นฐานคิดสำคัญที่ช่วยให้ผู้วิจัยมองเห็นแนวทางการทำวิจัยในลักษณะของการต่อยอดขยายความคิดจากฐานคิดเดิม คือ จากการศึกษาระดับจุลภาค เพื่อมองสังคมภาคใต้ มาสู่ การวิเคราะห์สังคมระดับมหภาค คือ วิเคราะห์สังคมชนบทไทยที่ครอบคลุมทุกภูมิภาค ไม่ว่าจะเป็นภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ประสบการณ์ดังกล่าวยังเป็นฐานคิดสำคัญที่ช่วยให้ผู้วิจัยมองเห็นการทำวิจัยในเชิงบูรณาการ โดยการนำเอาเนื้อหาในรายวิชาที่สอนมาเป็นเครื่องมือในการสร้างระเบียบวิธีวิจัยในการวิเคราะห์วรรณกรรม กล่าวคือ จากประสบการณ์การสอนในรายวิชา “ภาษากับวัฒนธรรม” ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ บทที่ 1 เรื่อง “สังคม ภาษา และวัฒนธรรม” มาต่อยอดความคิดให้ลึกซึ้งขึ้นด้วยศาสตร์คติชนวิทยา โดยยึดตามแนวคิดของ วิลเลียม ธอมส์ (William Thoms) ที่ได้กล่าวว่า คติชนวิทยา เป็นความรู้ของชาวบ้าน (ศรีณย์ภัทร์ บุญсок, 2558, น. 17) ด้านขอบข่ายของคติชนวิทยานั้น สุกัญญา สุฉายา (2556, น. 10) ได้กล่าวว่า จำแนกได้เป็น 4 ประเภท คือ 1) วรรณกรรมมุขปาฐะ สามารถแบ่งย่อยได้เป็นเรื่องเล่าที่พื้นบ้าน เพลงพื้นบ้านหรือร้อยกรองพื้นบ้าน ปริศนาคำทาย และคำกล่าวชาวบ้าน 2) วัฒนธรรม

ทางวัตถุ หรือวิถีชีวิตของชาวบ้านทางกายภาพ ซึ่งครอบคลุมกลวิธี ทักษะ ตำรา และสูตรที่สืบทอดโดยการบอกเล่า เช่น สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน เครื่องแต่งกายพื้นบ้าน การปรุงอาหารพื้นบ้าน เครื่องมือเครื่องใช้ที่ผลิตด้วยมือ ฯลฯ 3) ขนบธรรมเนียมพื้นบ้าน เป็นกิจกรรมเพื่อร่วมปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชน ได้แก่ ประเพณีในช่วงของการเปลี่ยนผ่านของชีวิต ความเชื่อพื้นบ้าน การรักษาโรคพื้นบ้าน งานเทศกาลของชาวบ้าน และการละเล่น

4) ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ประกอบด้วย ดนตรีพื้นบ้าน การเต้นรำพื้นบ้าน และละครชาวบ้าน ซึ่งขอขบข้ายคตินววิทยานี้ได้ครอบคลุมข้อมูลทางวัฒนธรรมทั้งรูปธรรมและนามธรรม

นอกจากนี้ ประสบการณ์การสอนในรายวิชา “วรรณกรรมปัจจุบัน” ที่เนื้อหาบทที่ 5 เป็นความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ “วรรณกรรมสำหรับเด็ก” มาขยายฐานคิดด้านขอบเขตเนื้อหาของวรรณกรรมให้กว้างขวาง ครอบคลุมขึ้น กล่าวคือ จากเดิมที่เคยศึกษาเฉพาะวรรณกรรมของนักเขียนภาคใต้ ก็ขยายมาสู่วรรณกรรมของนักเขียนในภูมิภาคอื่น ๆ ที่ครอบคลุมทุกภูมิภาค ซึ่งวรรณกรรมที่ตอบโจทย์ดังกล่าว คือ วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว จากประสบการณ์การสอนนักศึกษา สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นว่า วรรณกรรมตามขอบเขตการศึกษาค้นคว้าดังกล่าว นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ สามารถใช้เป็นเครื่องมือ ให้นักเรียนได้เรียนรู้สังคม วัฒนธรรม ท้องถิ่น และสังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทยได้ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้ สามารถนำมาปรับใช้กับการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ ก็ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ ความเข้าใจในความเป็นท้องถิ่นที่แตกต่างกัน หรือใช้เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังเยาวชนให้เกิดความสำนึกรักในถิ่นฐานบ้านเกิดได้

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงเกิดขึ้นจากแนวคิดที่มาจากรากฐานของประสบการณ์ของผู้เขียนทั้งจากการทำวิทยานิพนธ์ เมื่อครั้งที่ผู้วิจัยเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท และประสบการณ์จากการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้ว งานวิจัยนี้จึงปรากฏในรูปแบบการคิดวิเคราะห์ในเชิงต่อยอดความคิด โดยอาศัยศาสตร์คตินววิทยาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์วรรณกรรมปัจจุบัน ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชนบทไทยในภูมิภาคต่าง ๆ ให้กับนักเรียนได้

อัตลักษณ์ของสังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทย ในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว

จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ในรูปแบบการศึกษาเชิงวิเคราะห์ ใน 2 ประเด็น คือ 1) วิเคราะห์คติชนวิทยาในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชนบทไทยในภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก เชียงเหนือ และภาคกลาง 2) วิเคราะห์สังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ทั้งนี้ เพื่อจะให้เห็นคติชนวิทยาที่นักเขียนนำมาใช้ประกอบสร้างเป็นนวนิยายสำหรับเยาวชนและสารคดีสำหรับเยาวชน ได้เห็นกลวิธีการประกอบสร้างทางวรรณกรรม ตลอดจนเกิดความรู้ความเข้าใจในด้านการบูรณาการระหว่างศาสตร์ อาทิ คติชนวิทยา สารคดี วรรณกรรม เข้าด้วยกัน นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในด้านสังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทย เกิดความรู้ความเข้าใจในการฝึกวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์วรรณกรรม ตลอดจนนำเอาผลการวิจัยมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาวรรณกรรมปัจจุบันและวรรณกรรมวิจารณ์ ซึ่งผู้วิจัยต้องรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาดังกล่าว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์คติชนวิทยาในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชนบทไทยในภูมิภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก เชียงเหนือ และภาคกลาง
2. เพื่อวิเคราะห์สังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว

วิธีการวิจัย

การวิจัย เรื่อง อัตลักษณ์ของสังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล และขั้นตอนนำเสนองานวิจัย

ขั้นตอนศึกษารวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมและคัดเลือกวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลจากเวทีการประกวดรางวัลแว่นแก้ว ประเภทสารคดีสำหรับเยาวชนและบันเทิงคดีสำหรับเยาวชน ประจำปี พ.ศ. 2544 - 2557 โดยวรรณกรรมดังกล่าวต้องประกอบสร้างขึ้นจากคติชนวิทยาประเภทต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นชนบทไทยตามภูมิภคานาของผู้เขียน วรรณกรรมกลุ่มนี้จึงจัดเป็นวรรณกรรมเชิงอัตชีวประวัติกลาย ๆ ของผู้เขียน

2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ของชนบทไทย
3. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทย
4. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว
5. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำข้อมูลคติชนมาใช้ในวรรณกรรม

ปัจจุบัน

ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์คติชนวิทยาในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชนบทไทยในภูมิภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง
  2. วิเคราะห์สังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว
- ขั้นตอนนำเสนองานวิจัย
- นำเสนอผลงานวิจัยในลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพและเขียนแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

กรอบแนวคิดการวิจัย

วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วที่เลือกศึกษาประกอบสร้างขึ้นจากคติชนวิทยาประเภทต่าง ๆ ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชนบทไทย ซึ่งนักเขียนรางวัลแว่นแก้วได้สร้างสรรค์ผ่านผลงานวรรณกรรมประเภทสารคดีสำหรับเยาวชนและบันเทิงคดีสำหรับเยาวชน วรรณกรรมกลุ่มนี้ จึงเป็นวรรณกรรมเชิงอัตชีวประวัติกลาย ๆ ของนักเขียน การประกอบสร้างดังกล่าวจึงน่าสนใจทั้งด้านกลวิธีทางวรรณศิลป์ คุณค่าทางสังคม และวัฒนธรรม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลจากการประกวดรางวัลแว่นแก้วประจำปี พ.ศ. 2544 - 2557 โดยยึดหลักเกณฑ์ ดังนี้

เป็นวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลจากการประกวดรางวัลแว่นแก้วประเภทสารคดีสำหรับเยาวชนและบันเทิงคดีสำหรับเยาวชน โดยวรรณกรรมดังกล่าวจะต้องประกอบสร้างขึ้นจากคติชนวิทยาประเภทต่าง ๆ ที่สำคัญอัตลักษณ์ของชนบทไทยตามภูมิปัญญาของนักเขียน ขอบเขตภูมิปัญญาของนักเขียน คือ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง วรรณกรรมกลุ่มนี้จึงจัดเป็นวรรณกรรมเชิงอัตชีวประวัติกลาย ๆ

อัตลักษณ์ของสังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทย
ในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว

ของนักเขียนด้วย วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วตามขอบเขตการค้นคว้าที่นำมาใช้เป็นเอกสารในการวิเคราะห์ครั้งนี้ มีทั้งหมด 11 เรื่อง ดังนี้

ตารางที่ 1 : วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทสารคดี

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	ผู้ประพันธ์	ถิ่นกำเนิดผู้ประพันธ์	ปีที่ได้รับรางวัล
1	วันวารของแม่	ปัญญา	ฉะเชิงเทรา	2546
2	รายงานปิดเทอมของนักสารคดีมือฉมัง ตอนตะลุยกแดนล้านนา	ศรัทธา ลากัณเณจริญ	-	2547
3	เมื่อยายอายุเท่าหนู	ยายนาง	อุบลราชธานี	2551
4	บ้านชายทุ่ง	จรรยา ชูสุวรรณ	นครศรีธรรมราช	2552
5	ชีวิตศิษย์วัด	นุกูล ตันริยงค์	ปราจีนบุรี	2553
6	เกิดเป็นเด็กตลาด	ปัทมา กลิ่นทอง	นครปฐม	2553
7	จากยายอีสานถึงหลานฝรั่ง	สิริวิธู วงศ์โกษย์	อุบลราชธานี	2555
8	บ้านทุ่งเมืองลุง	ทวี ชูโรจน์	พัทลุง	2557

ตารางที่ 2 : วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ประเภทบันเทิงคดี

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	ผู้ประพันธ์	ถิ่นกำเนิดผู้ประพันธ์	ปีที่ได้รับรางวัล
1	เงาะเกอโตเด็กบ้านดอย	อุดร วงษ์ทับทิม	เชียงใหม่	2544
2	บ้านเรา	สว่าง คงยก	สงขลา	2546
3	บ้านไม้ชายคลอง	จันทร์ธา รัตมีทอง	กรุงเทพมหานคร	2553

อนึ่ง วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วเรื่องบ้านชายทุ่งและบ้านเรา เคยเป็นวรรณกรรมที่ผู้วิจัยเคยนำมาใช้เป็นเอกสารในการศึกษาเพื่อทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ภูมิปัญญาในวรรณกรรมเยาวชนของนักเขียนภาคใต้ แต่เนื่องจากการทำวิจัยครั้งนี้ วรรณกรรม ทั้ง 2 เรื่อง มีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษา ผู้วิจัยจึงยังคงใช้วรรณกรรมทั้ง 2 เรื่อง เป็นเอกสารสำหรับศึกษา

วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลจากเวทีการประกวดรางวัลแว่นแก้วทั้งประเภทสารคดีสำหรับเยาวชนและบันเทิงคดีสำหรับเยาวชนทุกเรื่องตีพิมพ์เผยแพร่โดยบริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

อัตลักษณ์ของสังคมพุทธวัฒนธรรมชนบทไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลไปพร้อมกัน ดังนี้

คติชนวิทยาในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วที่สะท้อนอัตลักษณ์ของภาคเหนือ

คติชนวิทยาในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วที่สำแดงให้เห็นอัตลักษณ์ของชนบทไทยในภาคเหนือ นั้นมีวรรณกรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ ดังกล่าว 2 เรื่อง เป็นบันเทิงคดี 1 เรื่อง ได้แก่ “เงาะกอไต่ เด็กบ้านดอย” และเป็นสารคดี 1 เรื่อง คือ “รายงานปิดเทอมของนักสารคดีมือจิว ตอน ตะลุยแดนล้านนา” โดยวรรณกรรม ทั้ง 2 เรื่อง นั้น ได้นำเสนอภาพของภาคเหนือต่างกันอย่างสิ้นเชิงทั้งด้านเนื้อหาและกลวิธีการนำเสนอ กล่าวคือ ในด้านเนื้อหาวรรณกรรมเรื่อง “เงาะกอไต่ เด็กบ้านดอย” ผู้แต่งได้หยิบยกเอาคติชนวิทยาของชนกลุ่มน้อยเผ่าปาเกอะญอมาเล่าให้มองเห็นอัตลักษณ์ผ่านการตั้งถิ่นฐาน ความเชื่อ พิธีกรรม นิทานพื้นบ้าน ลำนำ และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งประเด็นเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นตัวตน และแนวคิด ที่แฝงเร้นไว้ในวิถีชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเรื่องราวดังกล่าว ผู้แต่งเลือกนำเสนอผ่านกลวิธีการแต่งในรูปแบบบันเทิงคดี ก็ยังทำให้ผู้อ่านที่เป็นเยาวชนสามารถรับรู้เข้าใจวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยนี้ได้ดียิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม แม้ภาษาที่ผู้แต่งนำเสนอจะเรียบง่าย ตรงไปตรงมา ตามชนบทของการแต่งวรรณกรรมเยาวชน แต่เหล่านี้ ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ขณะเดียวกันอารมณ์ดังกล่าวกลับอัดแน่นเข้มข้น ซึ่งเมื่อผู้อ่านอ่านวรรณกรรมเยาวชนเรื่องนี้แล้ว กลับต้องรู้สึก

อัตลักษณ์ของสังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทย
ในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว

เจ็บปวดอย่างมากกับสถานการณ์ที่ตัวละครต้องเผชิญ การมองโลกและชีวิตของตัวละคร แม้จะแฝงความรู้สึกเศร้าหมองกับชะตาชีวิต แต่พวกเขาก็ภาคภูมิใจในสิ่งที่พวกเขาเป็น

ส่วนวรรณกรรมเรื่อง “รายงานปิดเทอมของนักสารคดีมีใจจิว ตอน ตะลุยแดน ล้านนา” นั้น วรรณกรรมเรื่องนี้ผู้แต่งได้นำเสนอในลักษณะสารคดีท่องเที่ยว ดังนั้น ภาพคติชนวิทยาของภาคเหนือในวรรณกรรมเรื่องนี้จึงหนีไม่พ้นเรื่องราวของชาวบ้านที่ข้องเกี่ยวอยู่กับสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ๆ ในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคเหนือ เช่น ปูชนียบุคคลสำคัญประจำถิ่น สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน และประเพณีพื้นบ้าน คติชนวิทยาในวรรณกรรมเรื่องนี้จึงมีความพิเศษตรงที่ ผู้แต่งได้จำลองให้ตัวละครได้เรียนรู้เรื่องราวของชาวบ้าน โดยการไปสัมผัสกับท้องถิ่นโดยตรง ดังนั้น อารมณ์ความรู้สึกในวรรณกรรมเรื่องนี้จึงอัดแน่นไปด้วยความตื่นเต้น ความอยากรู้อยากเห็น และการตั้งคำถามต่าง ๆ ซึ่งเหล่านี้ ผู้แต่งมองว่าเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ของเยาวชน การที่ผู้แต่งได้จำลองให้ตัวละครเอกลงไปสัมผัสกับท้องถิ่นโดยตรงนี้อาจแฝงวัตถุประสงค์อีกประการคือชี้ให้เห็นว่า การที่คนในครอบครัวได้ทำกิจกรรมร่วมกันนี้ เป็นช่องทางหนึ่งที่ช่วยกระชับความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวให้แน่นแฟ้นขึ้น เด็กและผู้ปกครองได้เรียนรู้ไปพร้อมกัน ซึ่งเหล่านี้มีความสำคัญมากสำหรับครอบครัวของคนยุคใหม่ที่ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวเริ่มห่างเหินแต่อย่างไรก็ตาม เมื่อมองในแง่ความเข้มข้นของเนื้อหาด้านคติชนวิทยาที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมเรื่องนี้แล้ว ยังเบาบางด้านอารมณ์ที่ทำให้ผู้อ่านมองเห็นอารมณ์ชาวบ้านและขาดความลุ่มลึกที่จะทำให้เยาวชนมองเห็นความนึกคิดของชาวบ้าน วิถีชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น

คติชนวิทยาในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วที่สะท้อนอัตลักษณ์ของภาคใต้

วรรณกรรมเยาวชนจากโครงการประกวดรางวัลแว่นแก้วตั้งแต่แรกเริ่มก่อตั้งกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2557 ที่สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ของภาคใต้ผ่านข้อมูลคติชนวิทยานั้นมีด้วยกัน 3 เรื่อง โดยเป็นบันเทิงคดี 1 เรื่อง ได้แก่ “บ้านเรา” และเป็นสารคดี 2 เรื่อง คือ “บ้านทุ่งเมืองลุง” และ “บ้านชายทุ่ง” ซึ่งคติชนวิทยาที่นำเสนอผ่านวรรณกรรมทั้ง 3 เรื่อง นี้ หากกล่าวถึงประเด็นที่ผู้แต่งหยิบยกมาสะท้อนไว้ในวรรณกรรมแล้ว เนื้อหาส่วนใหญ่ซ้ำกัน ดังนั้น ในการหยิบยกเอาประเด็นต่าง ๆ มาวิเคราะห์ผู้วิจัยจึงพิจารณาจากความละเอียดของเนื้อหาเป็นหลัก ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ วรรณกรรมเรื่อง “บ้านเรา” กล่าวถึง การผูกขวัญข้าว

วรรณกรรมเรื่อง “บ้านชายทุ่ง” กล่าวถึง อาหารการกินของคนภาคใต้ สมุนไพรพื้นบ้าน ประเพณีสารทเดือนสิบ ประเพณีลากพระ การแสดงพื้นบ้าน หนังตะลุงและมโนราห์ และวรรณกรรมเรื่อง “บ้านทุ่งเมืองลุง” กล่าวถึง เรือนไทยภาคใต้ เครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน และอาหารการกิน ดังนั้น จะเห็นว่าข้อมูลคติชนวิทยาภาคใต้ที่นำเสนอผ่านวรรณกรรมกลุ่มนี้มีส่วนเสริมเติมแต่งกันและกัน ซึ่งเมื่ออ่านวรรณกรรมกลุ่มนี้ ผู้อ่านจะเข้าใจความเป็นพื้นบ้านภาคใต้ได้ชัดเจนขึ้น ส่วนด้านกลวิธีการนำเสนอแม้รูปแบบการนำเสนอจะต่างกันคือเป็นบันเทิงคดีและสารคดี แต่เมื่อพิจารณาลึกลงไปถึงสำนวนภาษาในการนำเสนอแล้ว พบว่าไม่แตกต่างกัน คือ เป็นเรื่องเล่าที่เล่าเรื่องแบบตรงไปตรงมา สามารถเข้าใจความเป็นภาคใต้ได้โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการตีความ ดังนั้น ภาพความเป็นเลือดเนื้อและชีวิตตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกของคนใต้ที่สะท้อนวรรณกรรมกลุ่มนี้ จึงสำแดงตัวตน ความภาคภูมิใจของคนพื้นถิ่นที่มีต่อดินแดนปักษ์ใต้ พร้อมทั้งการปลุกฝังให้เกิดความสำนึกรักในถิ่นฐานบ้านเกิด และการอนุรักษ์สืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

คติชนวิทยาในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วที่สะท้อนอัตลักษณ์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คติชนวิทยาในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วตั้งแต่แรกเริ่มก่อตั้งกระทั่งถึง พ.ศ. 2557 มีวรรณกรรมที่สำแดงให้เห็นอัตลักษณ์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 เรื่อง ได้แก่ “เมื่อยายอายุเท่าหนู” และ “จากยายอีสานถึงหลานฝรั่ง” โดยวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่อง นี้ ผู้แต่งได้ถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ในรูปแบบสารคดี โดยในวรรณกรรมเรื่อง “เมื่อยายอายุเท่าหนู” ได้สะท้อนคติชนวิทยาผ่านตำนานพื้นบ้าน และบั้งไฟ ส่วนวรรณกรรมเรื่อง “จากยายอีสานถึงหลานฝรั่ง” สะท้อนคติชนวิทยาผ่าน เรือนไทยภาคอีสาน ประเพณีแห่นางแมว อาหารการกิน การสาวไหม การปั่นฝ้าย และฮีตสิบสองคองสิบสี่ โดยภาพรวมแล้ว วรรณกรรมกลุ่มนี้ได้นำเสนอความเป็นพื้นบ้านของภาคอีสานเฉกเช่นเดียวกับภาคใต้ กล่าวคือ คติชนวิทยาที่นักเขียนนำมาประกอบสร้างเป็นวรรณกรรมนั้นมีส่วนเติมแต่งให้ผู้อ่านเข้าใจสภาพสังคมและวัฒนธรรมของภาคอีสานได้ชัดเจนขึ้น ตลอดจนมีการสอดแทรกภาษาถิ่นลงไปในวรรณกรรมเพื่อเพิ่มสร้างบรรยากาศความเป็นพื้นถิ่นให้เข้มข้นขึ้น ดังนั้น ผู้อ่านที่เป็นเยาวชนเมื่อได้อ่านวรรณกรรมกลุ่มนี้จึงได้เรียนรู้ภาษาถิ่นอีสานไปพร้อม ๆ กันด้วย แต่อย่างไรก็ตาม หากมองในแง่ของอารมณ์ความรู้สึกแล้ว วรรณกรรมเรื่อง “จากยายอีสานถึงหลานฝรั่ง” ได้แสดงอารมณ์ของนักเขียนได้อย่างถึงเลือด

อัตลักษณ์ของสังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทย

ในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว

ถึงเนื้อและอารมณ์ดังกล่าวมีผลต่อการบิบบัณฑ์อารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่านให้รู้สึกเห็นใจคนอีสานที่ต้องเผชิญชีวิตท่ามกลางสภาวะอากาศที่แห้งแล้ง ความยากจน และการโดนกดขี่ข่มเหงทางวัฒนธรรม ทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ วรรณกรรมเรื่องดังกล่าวแม้จะไม่ได้สะท้อนถึงวัฒนธรรมตะวันตกที่ผสมผสานอยู่ในวิถีของคนอีสานผ่านเขยฝรั่งโดยตรง แต่เรื่องเล่าที่นำเสนอผ่านวรรณกรรมเรื่องนี้ก็ช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นวัฒนธรรมชาติตะวันตกที่แฝงเร้นอยู่ในวิถีชาวบ้านภาคอีสานในปัจจุบันได้ แม้ประเด็นดังกล่าวผู้แต่งจะไม่ได้นำเสนออย่างตรงไปตรงมาก็ตาม

คติชนวิทยาในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วที่สะท้อนอัตลักษณ์ของภาคกลาง

วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วที่สะท้อนอัตลักษณ์ของภาคกลางผ่านข้อมูลคติชนวิทยา มีด้วยกัน 3 เรื่อง ประกอบด้วยสารคดี 2 เรื่อง คือ “วันวารของแม่” และ “ชีวิตศิษย์วัด” และบันเทิงคดี 1 เรื่อง คือ “บ้านไม้ชายคลอง” ภาพรวมแล้ววรรณกรรมทั้ง 3 เรื่อง ผู้แต่งได้หยิบยกประเด็นต่าง ๆ มาเล่าให้มองเห็นวิถีพื้นบ้านของคนภาคกลางไม่ต่างกัน ดังนั้น การได้อ่านวรรณกรรมทั้ง 3 เรื่อง จึงช่วยให้ผู้อ่านได้เข้าใจวิถีพื้นบ้านภาคกลางเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะวรรณกรรมแต่ละเรื่องมีส่วนช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในสภาพสังคมวัฒนธรรมของคนภาคกลางซึ่งกันและกัน ในการหยิบยกเอาประเด็นด้านคติชนวิทยาวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลจากวรรณกรรมเรื่อง “วันวารของแม่” และ “ชีวิตศิษย์วัด” เป็นหลัก ทั้งนี้เพราะวรรณกรรม ทั้ง 2 เรื่อง ผู้เขียนได้นำเสนอในรูปแบบสารคดี ดังนั้น ภาพคติชนวิทยาในวรรณกรรมดังกล่าวจึงมีความเข้มข้นมากกว่าวรรณกรรมเรื่อง “บ้านไม้ชายคลอง” แต่อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมเรื่อง “ชีวิตศิษย์วัด” และ “วันวารของแม่” ก็มีอัตลักษณ์เฉพาะ กล่าวคือ วรรณกรรมเรื่อง “ชีวิตศิษย์วัด” ได้สะท้อนคติชนวิทยาผ่านอาหารการกิน ซึ่งวิถีการกินนี้ คือ ภาพการกินอยู่ของเด็กที่อาศัยอยู่ที่วัดเพื่อศึกษาเล่าเรียน ดังนั้น อาหารจึงเน้นความเรียบง่ายและหาได้ง่ายในท้องถิ่น ซึ่งความเรียบง่ายนี้ได้บ่มเพาะปลูกฝังชีวิตแบบสมถะให้แก่เยาวชน วัดในอดีตจึงไม่ได้เป็นเพียงแค่สถานศึกษาที่ให้ความรู้แก่ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ แต่ยังเป็นที่พักพิงแก่ผู้ยากไร้ เป็นที่พึ่งเมื่อยามคนในสังคมอ่อนแอ และที่สำคัญเป็นสถานที่ที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนผู้เป็นอนาคตของชาติให้ได้ครองชีวิตอย่างถูกต้องตามครรลองครองธรรม ส่วนประเด็นอื่น ๆ ที่ผู้แต่งนำเสนอ อาทิ การหนีเที่ยวของเด็กวัด มวยวัด การหลอกผี เป็นต้น ประเด็นเหล่านี้ได้ช่วยเสริมแต่งให้ผู้อ่านได้เข้าใจชีวิตเด็กวัดชัดเจนขึ้น

ส่วนวรรณกรรมเรื่อง “วันวารของแม่” ผู้แต่งได้สะท้อนคติชนวิทยาในประเด็น การทำคลอด นิทานพื้นบ้าน และการละเล่นของเด็ก แต่ความโดดเด่นอีกประการที่ผู้แต่ง ใช้ประกอบสร้างเป็นวรรณกรรมเรื่องนี้ควบคู่กับข้อมูลคติชนวิทยาคืออัตชีวประวัติของผู้เขียน ที่ผู้แต่งได้เล่าผ่านภาพการต่อสู้กับมะเร็งเต้านมของแม่ด้วยความอดทน ขณะเดียวกันก็ปลอบประโลมลูกด้วยความอ่อนโยน พร้อมทั้งชี้ให้เห็นสัจธรรมของชีวิต ซึ่งเมื่อผู้อ่านได้อ่านเนื้อหาดังกล่าวก็จะมีแรงใจในการผลักดันชีวิตให้ต่อสู้กับอุปสรรค มีกำลังใจในการฝ่าฟันความทุกข์ยากต่าง ๆ ที่เข้ามาให้ผ่านไป

สังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว

วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วตั้งแต่แรกเริ่มก่อตั้งกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2557 มีวรรณกรรมที่สะท้อนให้มองเห็นสังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทย จำนวน 5 เรื่อง คือ “เมื่อยายอายุเท่าหนู” “เจ้าเกอโต เด็กบ้านดอย” “บ้านเรา” “บ้านไม้ชายคลอง” และ “เกิดเป็นเด็กตลาด” ซึ่งสังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทยที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมกลุ่มนี้ แม้จะไม่ได้กว้างขวางครอบคลุมชนบทไทยทั่วประเทศ แต่ภาพตัวอย่างที่ผู้เขียนหยิบยกมา จำลองผ่านเนื้อหาวรรณกรรมนั้นก็ช่วยทำให้ผู้อ่านมองเห็นและเข้าใจในความเป็นพื้นถิ่นทั้ง ในด้านลักษณะร่วมและอัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นช่องทางหนึ่งที่น่าไปสู่การสร้างหรือ ทำความเข้าใจในความเป็นพื้นถิ่นที่มีความต่างกันขณะเดียวกันอารมณ์ความรู้สึกของ ชาวบ้านที่ผู้เขียนสะท้อนผ่านวรรณกรรมนั้น ก็ช่วยให้ผู้อ่านได้เข้าใจอารมณ์ความรู้สึก นึกคิดของชาวบ้านผู้เป็นเจ้าของพื้นถิ่นด้วย อย่างเช่น วรรณกรรมเรื่อง “เมื่อยายอายุเท่าหนู” ที่ผู้แต่งสะท้อนความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจของชาวบ้านหมู่บ้านผับแล้งได้อย่างเข้มข้น จนผู้อ่านเกิดความเห็นอกเห็นใจชาวบ้านหมู่บ้านผับแล้งทั้งด้านการโดนเหยียดทาง วัฒนธรรม ผ่านคำเรียกขานจากคนรอบนอกว่า “ส่วยบ้านผับแล้ง” การที่ต้องต่อสู้กับ ความยากจนและความแห้งแล้ง ทำให้ผู้อ่านมองเห็นความทุกข์ยากลำเค็ญของคนอีสาน เป็นต้น ด้านประเด็นการกดขี่ข่มเหงทางวัฒนธรรมนั้นยังปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง “เจ้า เกอโต เด็กบ้านดอย” ด้วย ซึ่งผู้แต่งได้สะท้อนออกมาผ่านอารมณ์ความรู้สึกของชนกลุ่ม น้อยเผ่าปาเกอญอที่สายตาคนรอบนอกมองเขาว่าเป็นเพียงแค่ “ผู้ใช้แรงงานราคาถูก” ทั้ง ๆ ที่ความเป็นจริงแล้ว พวกเขามีวัฒนธรรมและอารยธรรมเก่าแก่เอกลักษณ์เดียวกับ ชนชาติอื่น ๆ นอกจากสังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทยที่ผู้แต่งสะท้อนออกมาในลักษณะ

อัตลักษณ์ของสังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทย
ในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว

ของการชี้ให้เห็นว่า อัตลักษณ์เฉพาะถิ่นกลับกลายเป็นการอ่อนด้อยทางวัฒนธรรมที่คนในสังคมมองเห็นเป็นสิ่งด้อยคุณค่าจนถูกเหยียดหยามกดขี่ข่มเหงมนุษย์ด้วยกันแล้ว วรรณกรรมจากนักเขียนกลุ่มนี้ ยังสะท้อนความรู้สึกแปลกแยกของคนในสังคมผ่านสังคมเมืองกับสังคมชนบทด้วย

วรรณกรรมที่หยิบยกเอาประเด็นดังกล่าวมาสะท้อนไว้อย่างเข้มข้นคือ วรรณกรรมเรื่อง “บ้านเรา” ซึ่งผู้ประพันธ์ คือ สว่าง คงยก ได้จำลองสถานการณ์ผ่านครอบครัวคนชนบทที่ยากจน ที่ไม่สามารถดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมท่ามกลางกระแสทุนนิยมได้ เนื่องจากค่าครองชีพที่สูงขึ้น ภาพของคนชนบทที่ย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง แล้วไปตายเอาดาบหน้า จึงสร้างความหดหู่ใจให้แก่ผู้อ่าน ขณะเดียวกันชีวิตใหม่ในสังคมใหม่ที่คาดหวังว่าจะดีขึ้น กลับกลายเป็นว่า ชีวิตในเมืองนั้นยิ่งแย่กว่าเดิม ทั้งด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สภาพที่อยู่อาศัย มิตรภาพ และความเกื้อกูลของคนในสังคม คนชนบทจึงต้องเผชิญชะตากรรมทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรมคือความรู้สึกแปลกแยก ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมใหม่ได้ ตลอดจนการไม่ได้รับการยอมรับจากคนในสังคมใหม่ด้วย ความรู้สึกโดดเดี่ยว การโยยหาอดีต และการหวนคิดถึงแผ่นดินมาตุภูมิ จึงตามมาด้วยบทสรุปที่ผู้แต่งได้สะท้อนไว้ในวรรณกรรมจากปัญหาความเหลื่อมล้ำของความเป็นเมืองกับชนบทนี้ คือ คนชนบทไม่สามารถเผชิญชีวิตในสังคมเมืองต่อไปได้ สุดท้ายก็ต้องโยกย้ายกลับมายังแผ่นดินมาตุภูมิ โดยผู้แต่งได้ให้แง่คิดว่าหนทางที่ทำให้คนชนบทอยู่รอด คือ การนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตรมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

ประเด็นสุดท้ายที่วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้วได้สะท้อนถึงสังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทย คือ การผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมของคนจีนที่สามารถหลอมรวมเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน วรรณกรรมที่สะท้อนประเด็นดังกล่าว คือ “บ้านไม้ชายคลอง” และ “เกิดเป็นเด็กตลาด” ซึ่งในการวิเคราะห์นั้นผู้วิจัยได้ยึดตัวบทจากวรรณกรรมเรื่อง “เกิดเป็นเด็กตลาด” เป็นหลัก ทั้งนี้ เพราะวรรณกรรมเรื่องดังกล่าวปรากฏรายละเอียดชัดเจนละเอียดลออ การผสมผสานของวัฒนธรรมไทยจีนนี้ ผู้แต่งได้สะท้อนผ่านวิถีปฏิบัติที่คนทั้งสองเชื้อชาติกระทำร่วมกันอย่างสนิทใจ ไม่ว่าจะเป็น เทศกาลตรุษจีน เทศกาลเซ็งเม้งของคนจีน หรือประเพณีสงกรานต์ของคนไทย คนจีนและคนไทยจึงอาศัยอยู่ร่วมกันบนแผ่นดินไทยด้วยความผูกพันที่มีความผูกพันกันเสมือนเป็นที่เป็นที่นั่นเอง

บทสรุป

จากการศึกษาอัตลักษณ์ของสังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทยในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแก้ว ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นว่า คติชนวิทยาในวรรณกรรมที่ผู้เขียนสะท้อนผ่านการตั้งถิ่นฐาน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ปุชนิยบุคคลประจำถิ่น สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน ความเชื่อพื้นบ้าน ประเพณีพื้นบ้าน การแสดงพื้นบ้าน อาหารพื้นบ้าน เครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน สมุนไพรพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้าน ตำนานพื้นบ้าน ลำนำ การทำคลอด การละเล่นของเด็ก การสาวไหมและการปั่นฝ้าย ได้สำแดงให้เห็นอัตลักษณ์ประจำถิ่น ซึ่งอัตลักษณ์ดังกล่าวเกิดจากความแตกต่างของสภาพสังคม วัฒนธรรม ชาติพันธุ์ สภาพแวดล้อมที่อาศัยทั้งด้านชีวภาพและกายภาพ ซึ่งเหล่านี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่หล่อหลอมให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนแต่ละแถบถิ่นแตกต่างกันและมีความโดดเด่นของอัตลักษณ์แตกต่างกันด้วย

ด้านการศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมชนบทไทยในวรรณกรรมนั้น ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการผสมผสานของวัฒนธรรม ผ่านวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมของคนจีน ส่วนพหุวัฒนธรรมที่อยู่ในสังคมเดียวกัน เช่น ชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในแผ่นดินไทย อาทิ ปาเกอญอ ส่วยบ้านพับแล้ง ประชากรส่วนน้อยนี้ จะถูกโดนเหยียดทางวัฒนธรรม โดนดูถูก โดยมองว่าต่ำต้อยด้อยค่า เขย คร่ำครี ลำหลัง และสิ่งที่ไม่ได้เห็นได้อีกประการ คือ วัฒนธรรมของคนเมืองกับวัฒนธรรมของคนชนบท ซึ่งผู้เขียนสะท้อนในลักษณะที่ว่า คนชนบทไม่สามารถใช้ชีวิตในสังคมเมืองได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้เพราะยังคงติดอยู่กับวัฒนธรรมของชนบท โดยเฉพาะคนชนบทรุ่นเก่าจะไม่คุ้นชินกับวัฒนธรรมของคนเมืองและปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมของคนเมืองได้ช้า

ส่วนด้านวรรณศิลป์ในวรรณกรรม แม้วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแก้วจะไม่โดดเด่นด้านกลวิธีการประพันธ์ แต่กลวิธีการเขียนที่นักเขียนเลือกนำเสนอผ่านภาษาที่เรียบง่ายตรงไปตรงมา ผ่านรูปแบบการประพันธ์ประเภทบันเทิงคดีและสารคดี โดยคัดสรรคติชนวิทยาที่โดดเด่นประจำถิ่นมาประกอบสร้างเป็นวรรณกรรมนั้น ได้ทำให้ผู้อ่านที่เป็นเยาวชนสามารถทำความเข้าใจกับความเป็นท้องถิ่นได้ โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการวิเคราะห์ ตีความ วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแก้วจึงเป็นสื่อประเภทหนึ่งที่ช่วยให้เยาวชนได้เรียนรู้สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนจัดทำความเข้าใจในความเป็นชนบทไทยที่มีอัตลักษณ์ต่างกัน อันเป็นเครื่องสำแดงตัวตนของคนแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเมื่อเยาวชนได้ทำความเข้าใจกับประเด็นดังกล่าว ก็จะช่วยขจัดปัญหา

อัตลักษณ์ของสังคมพุทธวัฒนธรรมชนบทไทย
ในวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแวนแกว

ด้านความไม่เข้าใจให้อยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจยิ่งขึ้น ส่วนภาพจำลองชีวิตในวรรณกรรมนั้นก็ เป็นอีกช่องทางที่ช่วยให้เยาวชนได้เรียนรู้ชีวิตจากภาพจำลองที่ผู้แต่งสร้างขึ้น บทเรียนชีวิตดังกล่าวจึงมีส่วนช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตทางอ้อมให้กับเยาวชน ช่วยให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ขึ้น และที่สำคัญประสบการณ์จากการอ่านยังช่วยบ่มเพาะปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้กับเยาวชนด้วย ดังนั้น วรรณกรรมจึงเป็นสื่อสำคัญที่ช่วยพัฒนาเยาวชนทั้งด้านพุทธิพิสัยและด้านจิตพิสัย

รายการอ้างอิง

- จรุยา ชูสุวรรณ. (2553). *บ้านชายทุ่ง* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- จันทร์ธา รัศมีทอง. (2553). *บ้านไม้ชายคลอง*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ทวี ซูโรจน์. (2558). *บ้านทุ่งเมืองสูง*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- นุกูล ต้นเรียงค์. (2553). *ชีวิตศิษย์วัด*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ปัญญา. (2559). *วันवारของแม่* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ปัทมา กลิ่นทอง. (2557). *เกิดเป็นเด็กตลาด* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ยายนาง. (2560). *เมื่อยายอายุเท่าหนู* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ศรัณย์ภัทร์ บุญอก. (2558). *คติชนในนวนิยายของพงศกร*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรัทธา ลาภวัฒน์เจริญ. (2553). *รายงานปิดเทอมของนักสารคดีตัวจิ๋ว ตอน ดลยูแดน ล้วนนา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- สว่าง คงยก. (2554). *บ้านเรา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- สิริวัฐ วงศ์โภชย์. (2555). *จากยายอีสานถึงหลานฝรั่ง*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- สุกัญญา สุจฉายา. (2556). *วรรณกรรมมุขปาฐะ*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุตร วงษ์ทับทิม. (2553). *เจ้าเกอโต้เด็กบ้านดอย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

Received: November 25, 2020

Revised: November 11, 2021

Accepted: November 19, 2021